

Produsul 1

Raport de sinteză: Un inventar al abordărilor pentru prevenirea hărțuirii cibernetice în societatea online

CUPRINS

Introducere.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
Metode de cercetare.....	4
Cercetare de birou	Errore. Il segnalibro non è definito.
Sondaj online.....	6
Interviuri detaliate.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
Metode de sinteză.....	10
Cercetarea de birou a situației actuale din cele șase țări TABASCO: Legislație, măsuri oficiale, inițiative private, acoperire în presă	10
Introducere legislație, măsuri oficiale, inițiative private	Errore. Il segnalibro non è definito.
Ce legislație vizează în prezent hărțuirea (cibernetică)	10
Cum arată în practică legislația împotriva hărțuirii (cibernetice)? ..	Errore. Il segnalibro non è definito.
Concluzie legislație, măsuri oficiale și inițiative private	12
Acoperirea în presă	13
Seriozitatea problemei: Utilizarea social media și ratele de prevalență a cyberbullying-ului	13
Utilizarea rețelelor sociale în toate țările.....	14
Ratele de prevalență a hărțuirii cibernetice în toate țările.....	15
Experiențe personale (pe baza interviurilor)	Errore. Il segnalibro non è definito.
Remedii aplicate de școli, recomandări din domeniul științific, abordări susținute de autorități, cele mai bune practici recunoscute	17
Implicarea părților interesate la nivel local în conștientizarea și prevenirea bullying-ului.	18
Implicarea părților interesate generale în conștientizarea și prevenirea bullying-ului	Errore. Il segnalibro non è definito.
Compararea abordărilor	Errore. Il segnalibro non è definito.
Abordări care lipsesc: NEVOI URGENTE	Errore. Il segnalibro non è definito.
Referințe	22

INTRODUCERE

Bullying-ul este o problemă socială serioasă care a fost definită ca fiind "un act agresiv, intenționat, desfășurat de un grup sau de un individ, în mod repetat și în timp, împotriva unei victime care nu se poate apăra cu ușurință" (Smith et al., 2008, p. 376). Cu alte cuvinte, bullying-ul constă în mai multe componente, care sunt sugerate a fi (1) agresivitatea, (2) intenționalitatea, (3) caracterul repetitiv și (4) dezechilibrul clar al puterii (Dooley, Pyżalski, & Cross, 2009). În plus, datorită utilizării pe scară largă a telefoanelor inteligente și a social media, alături de bullying-ul tradițional, a apărut un alt tip de bullying. Cyberbullying-ul se caracterizează prin utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare ca mijloc de intimidare, în care este mai probabil ca autorul să fie anonim în timp ce provoacă prejudicii victimei (Ciucci, Baroncelli, & Nowicki, 2014; Ang, 2016; Sticca, Ruggieri, Alsaker, & Perren, 2013).

Scopul proiectului de cercetare TABASCO este de a investiga fenomenul de (cyber)bullying în toate țările implicate. Scopul nostru este de a investiga modul în care adolescenții folosesc social media și cum impactul utilizării social media asupra vieții lor, în ceea ce privește riscurile potențiale, cum ar fi cyberbullying-ul. Scopul nostru nu este de a face profilul victimelor, al autorilor și/sau al spectatorilor, deoarece există deja o multitudine de cercetări disponibile pe această temă. Cu toate acestea, hărțuirea cibernetică este încă o problemă răspândită, astfel încât este important să investigăm în continuare modul în care putem preveni, diminua și/sau opri hărțuirea cibernetică. Prin urmare, prin proiectul de cercetare TABASCO urmărim să înțelegem cum este prevenită hărțuirea cibernetică în țările implicate, de exemplu, prin examinarea legislației existente. Cercetarea a fost realizată în toate țările partenere ale proiectului actual și a constat într-o abordare de tip metodă mixtă. În primul rând, în fiecare țară a fost efectuată o cercetare documentară. Obiectivul principal al acestei

prime părți a fost de a investiga implicarea părților interesate din afara școlii (cum ar fi guvernul, poliția, instituțiile, organizațiile caritabile, fundațiile, presa) în conștientizarea și prevenirea hărțuirii cibernetice. În acest scop, partenerii din fiecare țară au completat un șablon cu cât mai multe informații pe care le-au putut găsi pe site-urile și documentele oficiale (cum ar fi cele de la guvern, poliție sau agenții), precum și din propria lor rețea de profesori și experți externi. Apoi, în fiecare țară a fost administrat un sondaj cantitativ online în rândul adolescenților cu vârste cuprinse între 10 și 19 ani. Obiectivul principal al sondajului a fost acela de a înțelege rolul social media în viața adolescenților și implicarea acestora în riscuri potențiale, cum ar fi hărțuirea cibernetică. În cele din urmă, au fost administrate interviuri semi-structurate în profunzime pentru a înțelege mai bine experiențele lor cu social media și cu hărțuirea cibernetică. Elevii au împărtășit povești personale despre modul în care utilizează social media, dar și despre implicarea lor (dacă este cazul) în cyberbullying ca victimă, autor și/sau spectator. Atât sondajul online, cât și interviurile în profunzime s-au axat pe dimensiunile sociale (cine este implicat), ca și pe dimensiunile motivaționale (de ce sunt implicați adolescenții). Rezultatele cercetării proiectului TABASCO vor fi rezumate pe scurt în prezentul raport. De asemenea, sunt disponibile și rapoarte naționale. În cele ce urmează, vom oferi mai întâi câteva informații suplimentare despre metodele utilizate pentru colectarea datelor. În continuare, se vor face comparații semnificative între datele colectate între țări. Pentru colectarea datelor, s-au avut în vedere cu atenție considerațiile etice, iar aprobarea etică a fost acordată de Comitetul de etică a cercetării și de gestionare a datelor al Școlii de Științe Umaniste și Științe Digitale din Tilburg a Universității Tilburg.

METODE DE CERCETARE

CERCETAREA DE BIROU

Toate țările implicate au efectuat cercetări documentare, căutând resurse (online) de la guverne, poliție, organizații non-profit și așa mai departe, privind prevenirea hărțuirii cibernetice în țara lor. Cercetarea documentară a fost efectuată în mai-iunie 2021 cu ajutorul unui model, format din șapte secțiuni.

În primul rând, au fost colectate informații privind legislația. Această secțiune s-a referit la legile naționale și reglementările oficiale la nivel inferior din fiecare țară. Prin legislație înțelegem legi sau politici specifice de prevenire a bullying-ului care sunt impuse de guvern sau de alte autorități (de exemplu, o interdicție de adunare impusă de poliție).

Într-o a doua secțiune, au fost colectate informații cu privire la punctele de contact oficiale sau liniile telefonice de urgență. Această secțiune se referă la punctele de contact oficiale din fiecare țară. Punctele de contact oficiale sau liniile telefonice de urgență sunt locuri în care persoanele pot raporta incidente de (cyber)bullying (online sau offline). Aici nu ne referim la sistemele de raportare care sunt integrate în platformele de socializare sau în furnizorii de internet. Punctele de contact oficiale sau liniile directe diferă de liniile de asistență telefonică, care oferă consiliere, trimitere și ascultare activă, dar care nu înregistrează oficial incidentul raportat. Într-o a treia secțiune, am colectat informații despre liniile de asistență telefonică. O linie telefonică de asistență pentru copii este un serviciu de telecomunicații și de informare, inclusiv pe internet, în numele copiilor și adolescenților. O linie de asistență telefonică pentru copii oferă servicii directe, inclusiv, dar fără a se limita la: consiliere, trimitere și ascultare activă. Liniile de asistență oferă ajutor, nu sunt puncte de contact oficiale sau linii directe. Orice platformă care se încadrează în această descriere și abordează problema bullying-

ului este de interes. Aceasta include, de asemenea, liniile de asistență care nu se adresează exclusiv problemelor de bullying.

În cea de-a patra secțiune, au fost colectate date despre centrele de informare. Centrele de informare sunt locuri în care indivizii pot găsi informații despre definițiile, tipurile și strategiile de adaptare la (ciber)bullying. De asemenea, aceste centre trimit în mod obișnuit utilizatorii la linii de asistență sau la puncte de contact oficiale.

În cea de-a cincea secțiune, au fost colectate informații despre campaniile naționale privind (cyber)bullying-ul. Campaniile naționale sunt (o serie de) activități coordonate, cum ar fi afișe, discursuri publice, evenimente sau alte comunicări relevante care sunt concepute pentru a atinge un obiectiv social. Campaniile naționale concepute în mod specific în ceea ce privește bullying-ul (cibernetice) pot avea ca scop: (1) să informeze indivizii cu privire la prevalența acestuia, (2) să promoveze anumite linii telefonice de asistență sau puncte de contact, (3) să sensibilizeze publicul cu privire la acest subiect, (4) să inițieze o conversație pe această temă sau (5) să se angajeze în acțiuni preventive pentru a pune capăt bullying-ului.

În cea de-a șasea secțiune, au fost colectate informații despre comunitățile online din fiecare țară. O comunitate online este un loc în care colegii se pot ajuta și sprijini reciproc în momente de stres sau dificultăți. Aceste comunități diferă de liniile de asistență telefonică, unde profesioniștii (sau voluntarii educați) interacționează cu tinerii. Comunitățile online pot exista, de exemplu, pe rețelele de socializare sau pe un forum online. Pentru a găsi informații despre comunitățile online, puteți căuta, de exemplu, în mediile de socializare populare în țara dumneavoastră, cum ar fi Facebook, cu termeni de căutare precum "împotriva bullying-ului", "bullying la școală" sau "grup de sprijin pentru bullying".

În cea de-a șaptea și ultima secțiune, au fost colectate informații cu privire la acoperirea de presă privind bullying-ul (cibernetice) în fiecare țară. Termenul de acoperire de presă se referă la toate articolele de știri textuale și reportajele prin intermediul materialelor video sau audio, publicate de mass-media jurnalistică offline (de exemplu, știri TV, ziare, reviste, radio) sau mass-media jurnalistică online (de exemplu, pe site-uri de știri, aplicații sau rețele sociale). Criteriul a fost ca ceva legat de (ciber)bullying să fie descris. Informațiile privind acoperirea presei au fost găsite pe site-urile web ale diferitelor surse de știri, cum ar fi ziarele sau canalele de radio și televiziune. De multe ori, sursele de știri și-au etichetat articolele de știri. Pentru a ilustra, pe site-urile web ale surselor de știri olandeze, am putut găsi pur și simplu o prezentare generală a tuturor articolelor de știri legate de bullying căutând eticheta "pesten" (bullying în limba olandeză).

Sondaj online

Pentru a explora utilizarea social media de către adolescenți și în ce măsură aceștia experimentează sau exercită un comportament care poate fi clasificat drept cyberbullying, a fost elaborat un chestionar. Chestionarul a inclus itemi privind utilizarea mediilor sociale (de exemplu, frecvența, platformele de socializare), prevalența hărțuirii cibernetice și caracteristicile sociodemografice.

Un chestionar online a fost administrat prin intermediul instrumentului software de sondaj online Qualtrics în fiecare țară, vizând adolescenți cu vârste cuprinse între 10 și 19 ani. În fiecare țară, a fost administrat un chestionar identic, dar tradus de fiecare partener în limba vorbită cu precădere în țara respectivă (de exemplu, olandeză, bulgară, română, italiană, poloneză și portugheză). Chestionarul a fost conceput de echipa de la Universitatea Tilburg, formată din doi cercetători seniori cu o experiență de peste 10 ani fiecare în colectarea de date online, inclusiv pe teme sensibile precum comportamentele antisociale. Întrebările au fost formulate într-o manieră simplă, inteligibilă pentru populația țintă. În ceea ce privește opțiunile de răspuns, majoritatea întrebărilor au inclus opțiuni cu alegere multiplă pentru a diminua sarcina cognitivă și a crește rata de răspuns, care erau reciproc exclusive și exhaustive. Datele au fost colectate între 25 ianuarie și 13 iulie 2022.

Linkul către chestionar a fost distribuit de fiecare partener în școlile locale. Pe pagina de bun venit a chestionarului, au fost transmise informații despre scopul studiului, finanțator, durata chestionarului (+/- 15 minute pentru completare) și considerații etice, cum ar fi confidențialitatea și dreptul de a se opri în orice moment în timpul administrării chestionarului. La finalul paginii de bun venit, studenților li s-a cerut să își dea consimțământul activ pentru a participa la studiu. Dacă studenții au fost de acord, au putut naviga la primul set de întrebări. În cazul în care studenții nu au oferit consimțământul activ, au fost trimiși la sfârșitul chestionarului.

Chestionarul a fost alcătuit din diferite părți. În prima parte, studenții au fost întrebați despre utilizarea social media, cum ar fi tipul de platforme pe care le folosesc și timpul pe care îl petrec pe social media. A doua parte a chestionarului a constat din întrebări pentru a măsura implicarea lor recentă ca victimă, autor și/sau spectator în cyberbullying (general) și în cyberbullying bazat pe prejudecăți. Mai exact, elevii au fost rugați să indice implicarea lor

pentru diferite forme de hărțuire cibernetică (generală) și de hărțuire cibernetică bazată pe prejudecăți în ultimele trei luni. Toate aceste măsurători s-au bazat pe scale validate (cyberbullying general, 6 itemi: Del Rey et al., 2015; cyberbullying bazat pe prejudecăți, 14 itemi: Tomé-Fernandez et al., 2019). S-a făcut o diferențiere între formele generale de cyberbullying (un exemplu de item este: Apelarea de nume răutăcioase sau jignitoare online) și cyberbullying bazat pe prejudecăți sau cyberbullying bazat pe etnie, sex, preferințe sexuale sau alte caracteristici (un exemplu de item este: Excluderea sau ignorarea din cauza faptului că ești de altă rasă sau că aparții unei alte religii sau etnii). Deoarece întrebările despre cyberbullying pot fi considerate întrebări obiectabile, aceste construcții sunt alese în mod deliberat pentru a se afla la mijlocul chestionarului, deoarece această plasare poate induce mai puține reacții datorită întrebărilor la care s-a răspuns anterior (Toepoel, 2015). În plus, introducerea acestor întrebări i-a liniștit pe respondenți, reamintindu-le că răspunsurile lor sunt anonime. Ultima parte a chestionarului a constat în întrebări care măsoară caracteristicile socio-demografice ale respondenților, inclusiv vârsta, sexul identificat și ascendența. La finalul chestionarului, respondenților li s-a mulțumit pentru participarea la studiu și li s-a cerut să își comunice adresa de e-mail în cazul în care erau dispuși să facă un interviu de monitorizare după sondaj. Adresele de e-mail au fost folosite doar pentru a recruta participanți pentru interviuri. Informațiile personale și/sau identificabile au fost șterse după finalizarea recrutării participanților la interviuri.

În total, în toate țările, 335 de studenți s-au arătat interesați să participe la studiu, dând click pe linkul de sondaj și începând sondajul online. Cu toate acestea, nu toți elevii și-au dat consimțământul sau au finalizat întregul studiu și, prin urmare, datele acestor studenți au fost eliminate pentru analizele ulterioare. Acest lucru a dus la un set de date analitice de 258 de participanți în total, în toate țările: N Țările de Jos = 51, N Bulgaria = 39, N România = 38, N Italia = 26, N Polonă = 55, N Portugalia = 49. În medie, elevii aveau vârsta de 15,07 ani

(deviație standard = 1,816; intervalul 10-19 ani). Ceva mai puțin de jumătate din eșantion s-au identificat ca fiind de sex feminin (48,4%), 45,7% ca fiind de sex masculin, 1,6% ca fiind non-binari, 0,8% ca transgender, 0,8% ca fiind interogați, 1,2% ca "altele" și 1,6% au preferat să nu se pronunțe. Aproape toți elevii și-au descris ascendența ca fiind "europeană" (99,4%).

Interviuri detaliate

În cele din urmă, au fost administrate interviuri semi-structurate detaliate, față în față, pentru a înțelege mai bine experiențele adolescenților cu social media și cu cyberbullying-ul. Interviurile au fost realizate de fiecare partener în propria țară. Schema de interviu (set de întrebări) a fost tradusă de fiecare țară parteneră. Interviul a început cu o introducere în care a fost prezentat TABASCO, precum și obiectivul studiului. Consimțământul informat activ a fost cerut tuturor elevilor care au participat la interviuri. În timpul introducerii, au fost explicate, de asemenea, considerente etice, cum ar fi dreptul de a întrerupe interviul în orice moment și mai multe informații despre modul în care vor fi stocate și raportate datele (confidențial, anonimizat, stocare securizată). După introducere, au fost adresate întrebări generale despre utilizarea social media, cum ar fi motivațiile pentru utilizarea social media, activitățile lor online, experiențele lor pozitive și negative cu social media. În partea următoare, au fost adresate întrebări despre confidențialitate, cum ar fi cât de preocupați sunt de confidențialitatea lor și dacă împărtășesc informații personale online. În ultima parte a interviului, au fost adresate întrebări despre hărțuirea cibernetică. Bullyingul cibernetic a fost descris ca fiind: "Uneori, cineva folosește internetul sau telefoanele mobile pentru a trimite cuiva mesaje răutăcioase sau dureroase folosind cuvinte, imagini sau videoclipuri. Atunci când acest lucru se întâmplă din nou și din nou și este dificil pentru persoana respectivă să se apere sau să o facă să înceteze, se numește hărțuire cibernetică. Câteva exemple sunt răspândirea de mesaje răutăcioase la adresa cuiva, răspândirea de minciuni sau zvonuri sau excluderea deliberată a unei persoane dintr-un grup

online." Participanții la interviuri au descris implicarea lor în hărțuirea cibernetică în calitate de martor (bystander), victimă și autor.

În plus, participanților la interviuri li s-a cerut să descrie educația pe care au primit-o la școală în ceea ce privește cyberbullying-ul. De asemenea, au fost întrebați ce ar face dacă ar dori să învețe mai multe despre cyberbullying și/sau dacă ar avea nevoie de ajutor sau de sprijin pentru cyberbullying. În total, au fost colectate informații valide de la 29 de adolescenți. Participanții au fost recrutați prin intermediul sondajului online și/sau prin intermediul școlilor în care activează partenerii. Interviurile au fost înregistrate audio și au fost realizate transcrieri. Pe baza transcrierilor, au putut fi făcute rezumate ale fiecărui interviu și comparații între fiecare interviu.

Metode de sinteză

Prin utilizarea unei abordări mixte constând în cercetare documentară, sondaj online și interviuri aprofundate față în față, au fost colectate numeroase date pentru a avea o imagine de ansamblu a situației actuale din fiecare țară, a gravității problemei, a remediilor aplicate, a implicării părților interesate generale și locale în conștientizarea și prevenirea hărțuirii și a abordărilor lipsă. În următoarea parte a prezentului raport de sinteză, vom face comparații semnificative între țări.

CERCETARE DE BIROU A SITUAȚIEI ACTUALE DIN CELE ȘASE ȚĂRI DIN

TABASCO: LEGISLAȚIE, MĂSURI OFICIALE, INIȚIATIVE PRIVATE,

ACOPERIRE ÎN PRESĂ

Introducere legislație, măsuri oficiale, inițiative private

Legislația este un instrument prin care guvernele pot schimba comportamente nedorite, datorită efectului său de descurajare (de exemplu, evocarea fricii de pedeapsă), dar și datorită valorilor

morale implicite pe care legile le reprezintă (de exemplu, oamenii nu ar trebui să le facă rău altora; Finamore, 2019). Prin urmare, o întrebare importantă la care dorim să răspundem este următoarea: "Ce se întâmplă cu legea? Prevenirea hărțuirii cibernetice are în prezent o bază legală și diferă în funcție de țară? Pentru a răspunde la această întrebare, toți partenerii de proiect ai TABASCO au efectuat cercetări documentare pentru a cartografia informațiile disponibile privind legislația referitoare la cyberbullying în țara lor în 2021. Toți partenerii au adoptat o strategie de căutare similară, bazată pe un model predefinit. Informațiile au fost preluate din Google Search. Acest articol rezumă modul în care legislația din țările europene participante se potrivește și diferă una de cealaltă și evidențiază particularitățile observate. Trebuie remarcat faptul că domeniul prevenirii și al intervenției este în continuă schimbare, astfel încât este posibil ca această prezentare generală să nu fie 100% completă la momentul publicării.

Ce legislație vizează în prezent bullying-ul (cibernetice)?

Prin legislație înțelegem legile sau politicile specifice de prevenire a hărțuirii (cibernetice) impuse de guvern sau de alte autorități (de exemplu, poliția). Dintre cele șase țări care au fost investigate (Bulgaria, România, Polonia, Portugalia, Italia și Țările de Jos), doar două țări (Italia și România) au legi care abordează în mod specific bullying-ul tradițional sau cyberbullying-ul. În Italia, există Legea nr. 71/2017, denumită "Dispoziții pentru protecția minorilor în vederea prevenirii și combaterii fenomenului de hărțuire cibernetică - legea anti-cyberbullying" (Gazzetta Ufficiale, 2017). Această lege are ca scop combaterea hărțuirii cibernetice prin intermediul unor acțiuni preventive care vizează, pe de o parte, protejarea victimelor și, pe de altă parte, reeducarea autorilor. Legea garantează că furnizorii de servicii care gestionează rețelele sociale și platformele de mesagerie online sunt trași la răspundere. În plus, victimele pot intenta o acțiune în justiție împotriva autorilor, care pot fi apoi urmăriți în justiție. Legea italiană nr. 71/2017 prevede că, ca formă de prevenire, Ministerul Educației și Școlilor ar trebui

să organizeze ateliere de lucru sau conferințe despre prevenirea bullying-ului (cibernetice) și ar trebui să sprijine școlile să facă același lucru. În mod similar, în România, ca urmare a Legii educației naționale (nr. 1/2011), profesorii sunt instruiți prin sesiuni de informare și campanii pentru a identifica bullying-ul (cibernetice) și a contracara în mod adecvat incidentele (Parlamentul României, 2011). Astfel, legile instalate în Italia și în România se concentrează în principal pe organizarea de inițiative preventive, deși ridică problema modului în care arată un program educațional reglementat prin lege. În Bulgaria, Țările de Jos, Polonia și Portugalia există doar o legislație indirectă care s-ar putea aplica incidentelor de hărțuire (cibernetice). O legislație generală care se aplică în toate cele șase țări este Convenția cu privire la drepturile copilului, care a fost stabilită de Organizația Națiunilor Unite în 1990 și a devenit "unul dintre cele mai larg ratificate tratate privind drepturile omului din istorie" (UNICEF, s.n.). Această convenție descrie toate drepturile copiilor în domeniul civil, politic, economic, social, al sănătății și cultural. Statelor care au ratificat această convenție li se cere să respecte fiecare articol descris de dreptul internațional (de exemplu, protecția împotriva relelor tratamente [articolul 19 și libertatea față de discriminare [articolul 2; UNICEF, n.red.]). S-a constatat că discriminarea a fost un factor determinant în majoritatea incidentelor de hărțuire (65%, Ombudsmanul olandez pentru copii, 2021). Alte acte legislative, mai generale, se concentrează pe responsabilitatea școlilor de a oferi un mediu sigur și pe obligațiile de a acționa în cazul unui comportament necorespunzător (de exemplu, în Portugalia și în Țările de Jos). În plus, există legi privind comportamentele legate de hărțuire, cum ar fi defăimarea, amenințările, hărțuirea sexuală și difuzarea de conținut dăunător.

Cum arată în practică legislația anti-(cyber)bullying?

În toate țările, poliția are, în principal, un rol de intervenție directă: atunci când un incident de (ciber)hărțuire a avut loc și este considerat infracțiune (de exemplu, defăimare sau amenințări),

victimele pot raporta incidentul, iar autorii pot fi urmăriți penal. În Portugalia, rolul poliției este atât preventiv, cât și curativ. Poliția de securitate publică (Polícia de Segurança Pública), Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Educației au lansat împreună programul "Școală sigură" (Programa Escola Segura), care ajută școlile (1) să prevină incidentele de (ciber)intimidare și (2) să intervină atunci când au avut loc incidente de (ciber)intimidare (Polícia Segurança Pública., s.n.). În Polonia, poliția joacă doar un rol preventiv: poliția poloneză organizează în mod regulat sesiuni de informare privind prevenirea hărțuirii cibernetice în școli.

Concluzii privind legislația, măsurile oficiale și inițiativele private

În concluzie, legile specifice împotriva hărțuirii (cibernetice) sunt mai puțin frecvente în țările europene. Totuși, acest lucru nu înseamnă că aspectele legate de hărțuirea (cibernetică) nu sunt incluse în legislație, deoarece legile existente se pot aplica indirect unui incident de hărțuire (cibernetică). În consecință, în toate țările europene investigate, incidentul poate fi raportat în mod oficial la poliție în cazul în care comportamentul de intimidare (cibernetică) în cauză încalcă legea. În plus, mai multe țări acordă o atenție sporită prevenirii bullying-ului în anumite legi privind educația sau siguranța. Efectele pe termen lung ale unei astfel de legislații asupra reducerii comportamentelor de intimidare nu au fost încă studiate pe scară largă și, prin urmare, ar trebui să fie incluse pe agenda viitoarelor cercetări. Numai atunci vom putea evalua în mod eficient (ne)necesitatea de a dezvolta și de a menține o legislație specifică împotriva hărțuirii (cibernetice).

Acoperirea în presă

În ultima secțiune a prezentării generale a legislației în vigoare, a măsurilor oficiale, a inițiativelor private și a acoperirii de presă, dorim să comparăm acoperirea de presă privind hărțuirea cibernetică în cele șase țări. Hărțuirea cibernetică este un subiect care apare în presă, deși în niciuna dintre țări nu există o acoperire săptămânală în presă. În majoritatea țărilor, subiectul apare în presă de una sau de câteva ori pe lună și/sau pe an. În toate țările, noua acoperire include statistici (cifre) care reprezintă

ratele de prevalență a hărțuirii cibernetice, de exemplu, după publicarea unei cercetări naționale. Alt conținut al acoperirii de presă privind hărțuirea cibernetică conține informații despre legislație, inițiative și campanii de (ciber)hărțuire. În unele țări, în presă sunt împărtășite povești personale, deși acestea par a fi rare. Se poate concluziona că există o anumită acoperire de presă, deși aceasta este limitată (de câteva ori pe lună/an) și doar puțin diversificată în ceea ce privește conținutul/informațiile furnizate.

SERIOZITATEA PROBLEMEI: UTILIZAREA SOCIAL MEDIA ȘI RATELE DE PREVALENȚĂ A CYBERBULLYING-ULU

Utilizarea rețelelor sociale în toate țările

Adolescenții petrec zilnic o cantitate considerabilă de timp online. În cadrul sondajului online, i-am întrebat pe elevi cât timp petrec zilnic pe rețelele de socializare. În medie, în toate țările, elevii au indicat că petrec între trei și patru ore pe zi pe social media. În Bulgaria, adolescenții par să petreacă ceva mai mult timp pe social media. În medie, elevii bulgari au indicat că petrec între cinci și șase ore pe zi pe social media. A fost efectuat un test statistic (analiza ANOVA) pentru a vedea dacă aceste diferențe între țări sunt semnificative din punct de vedere statistic. Rezultatele analizei au confirmat existența unor diferențe semnificative între țări în ceea ce privește timpul petrecut zilnic pe social media ($F(5,249)=6,227$, $p < 0,001$). În toate țările, elevii au folosit o varietate de platforme de social media, inclusiv WhatsApp, Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat, TikTok, YouTube, Discord, Snapchat, Twitch, Telegram și Google+. Cele mai populare platforme, în toate țările, au fost Instagram (utilizată de 71,3% dintre studenți de peste trei ori pe zi), WhatsApp (utilizată de 59,7% dintre studenți de peste trei ori pe zi) și TikTok (utilizată de 54,7,3% dintre studenți de peste trei ori pe zi). WhatsApp a fost cea mai populară platformă în Țările de Jos și în Italia. TikTok a fost cea mai

populară platformă în Bulgaria. Instagram a fost cea mai populară platformă în România și Portugalia. În cele din urmă, Facebook a fost cea mai populară platformă în Polonia.

Ratele de prevalență a hărțuirii cibernetice în toate țările

Pe baza răspunsurilor elevilor, pentru fiecare țară și pentru toate țările împreună au fost calculate ratele de prevalență ale victimizării generale a hărțuirii cibernetice, ale victimizării hărțuirii cibernetice bazate pe prejudecăți, ale săvârșirii de hărțuiri cibernetice generale, ale săvârșirii de hărțuiri cibernetice bazate pe prejudecăți, ale comportamentului de suport al hărțuirii cibernetice generale și ale comportamentului de suport al hărțuirii cibernetice bazate pe prejudecăți. Cifrele sunt prezentate în tabelul 1. Procentele reprezintă proporția elevilor care au fost implicați cel puțin o dată în ultimele trei luni în acest rol specific. Pentru toate țările luate împreună, ratele de prevalență indică faptul că mai mult de jumătate din eșantion (58,4 %) a fost victima hărțuirii cibernetice generale cel puțin o dată în ultimele trei luni. Aproximativ patru din zece elevi au indicat că au fost victima hărțuirii cibernetice bazate pe prejudecăți cel puțin o dată în ultimele trei luni (39,3%). În ceea ce privește săvârșirea faptelor, patru din zece (39,7%) au recunoscut că au hărțuit cibernetic pe cineva (în general) cel puțin o dată în ultimele trei luni și unul din cinci (24,1%) a recunoscut că a săvârșit hărțuirea cibernetică bazată pe prejudecăți cel puțin o dată în ultimele trei luni. În cele din urmă, aproximativ jumătate din eșantion a indicat că a fost martor la hărțuirea cibernetică (generală: 53,6%; bazată pe prejudecăți: 46,6%) cel puțin o dată în ultimele trei luni.

Cifrele pentru fiecare țară sunt discutate separat în rapoartele naționale, dar o comparație arată că există unele diferențe între țări. În ceea ce privește victimizarea generală prin hărțuire cibernetică, cea mai mare parte a victimelor a fost găsită în Italia și cea mai mică parte în Portugalia. Rezultate similare au fost găsite în ceea ce privește victimizarea prin hărțuire cibernetică bazată pe prejudecăți: cea mai mare parte a victimelor a fost găsită în Italia și cea

mai mică parte în Portugalia. În ceea ce privește agresiunea generală de hărțuire cibernetică, cea mai mare parte a autorilor a fost găsită în Italia, în timp ce cea mai mică în Polonia. În ceea ce privește agresiunile de hărțuire cibernetică bazate pe prejudecăți, cea mai mare parte a agresorilor a fost găsită în Italia, în timp ce cea mai mică în Țările de Jos. În cele din urmă, în ceea ce privește comportamentul general de bystandership la hărțuirea cibernetică, cea mai mare parte a fost înregistrată în România, iar cea mai mică în Bulgaria. Rezultate similare au fost constatate și în ceea ce privește participarea la cyberbullying bazată pe prejudecăți, cea mai mare parte a fost găsită în România, în timp ce cea mai mică în Bulgaria. S-au efectuat teste statistice (analize ANOVA) pentru a vedea dacă aceste diferențe între țări sunt semnificative din punct de vedere statistic. Rezultatele acestor analize au confirmat diferențele semnificative între țări pentru toate rolurile/comportamentele (victimizarea generală prin cyberbullying: $F(5,251)=5,345$, $p < 0,001$; cyberbullying bazat pe prejudecăți: $F(5,251)=3,957$, $p < 0,01$; cyberbullying general: $F(5,251)=8.156$, $p < .001$; comiterea de cyberbullying bazat pe prejudecăți: $F(5,251)=3.274$, $p < .01$; cyberbullying bystandership general: $F(4,204)=4.797$, $p < .01$; bystandership de cyberbullying bazat pe prejudecăți: $F(4,203)=2.977$, $p < .05$).

Tabelul 1. Procentul elevilor care au fost implicați în diferite roluri și tipuri de cyberbullying (general versus bazat pe prejudecăți) cel puțin o dată în ultimele trei luni.

Țara	% CB victimizare		% CB făptuitor		% CB trecător	
	generală	bazată pe prejudecăți	general	bazat pe prejudecăți	general	bazat pe prejudecăți
Olanda	43,1	25,5	39,2	9,8	64,7	43,1

Bulgaria	69,2	37,8	35,9	20,5	25,6	26,3
Romania	68,2	55,3	36,8	28,9	84,2	84,2
Italia	88,5	73,1	76,9	57,7	65,4	50,0
Polonia	58,2	50,9	32,7	32,7	36,4	36,4
Portugalia	41,7	10,4	33,3	10,4	*	*
Toate țările*	58,4	39,3	39,7	24,1	53,6	46,6

Notă: CB înseamnă cyberbullying. *Din cauza constrângerilor de ordin practic, comportamentul spectatorului nu a fost măsurat în Portugalia.

Experiențe personale (pe baza interviurilor)

În timpul interviurilor, participanții la interviu au vorbit despre experiențele lor cu social media și cu cyberbullying-ul. În toate țările, participanții au vorbit despre experiențe pozitive și negative. Aproape toți participanții din toate țările au descris faptul că au mai multe experiențe pozitive online decât negative. Exemple de experiențe pozitive sunt, de exemplu, învățarea de noi competențe, petrecerea unor momente plăcute cu prietenii și dobândirea încrederii în sine. Unii dintre participanții la interviuri au fost martori la hărțuirea cibernetică și/sau au fost ei înșiși victime. **Din interviuri reiese clar că tinerii consideră că hărțuirea cibernetică este o problemă gravă. O problemă care este în creștere.**

REMEDII APLICATE DE ȘCOLI, RECOMANDĂRI DIN ȘTIINȚĂ, ABORDĂRI SUSȚINUTE DE AUTORITĂȚI, BUNE PRACTICI RECUNOSCUTE

Cercetările noastre documentare ne-au permis să prezentăm, pentru fiecare țară, o imagine de ansamblu a instanțelor care oferă căi de atac/sprijin. Mai exact, ne-am concentrat asupra punctelor de contact oficiale (linii directe), a liniilor de asistență și a comunităților online.

Punctele de contact oficiale sau liniile telefonice de urgență sunt locuri în care persoanele pot raporta incidente de hărțuire (cibernetică) (online sau offline), iar aceste locuri

sunt autorizate sau dispun de mijloace pentru a face ceva în legătură cu incidentul raportat. În toate țările, există unul sau mai multe puncte de contact oficiale pentru raportarea incidentelor de (cyber)bullying. Cu toate acestea, în niciuna dintre țări nu există un punct de contact oficial care să raporteze doar cazuri de (cyber)bullying. Majoritatea punctelor de contact oficiale au un obiectiv mai larg, de la violența în școală până la probleme de sănătate mintală și bunăstare.

O linie telefonică de asistență pentru copii este un serviciu de telecomunicații și de informare, inclusiv pe internet, în numele copiilor. O linie telefonică de asistență pentru copii oferă servicii directe, inclusiv, dar fără a se limita la: consiliere, trimitere și ascultare activă. În toate țările, există una sau mai multe linii de asistență telefonică pentru copii disponibile pentru a vorbi despre (ciber)bullying. Din nou, majoritatea liniilor de asistență telefonică au un obiectiv mai larg: copiii pot vorbi cu aceste linii de asistență telefonică despre toate tipurile de dificultăți cu care se confruntă.

O comunitate online este un loc în care colegii se pot ajuta și sprijini reciproc în momente de stres sau dificultăți. Astfel, aceste comunități diferă de liniile de asistență telefonică, unde profesioniștii (sau voluntarii educați) interacționează cu tinerii. Comunitățile online pot exista, de exemplu, pe rețelele de socializare sau pe un forum online. Spre deosebire de punctele de contact oficiale și de liniile telefonice de asistență pentru copii, comunitățile online sunt foarte specifice fiecărui subiect, iar în fiecare țară există comunități online privind bullying-ul (cibernetice). Unele dintre aceste comunități au o mare răspândire, cu peste 100 000 de membri, în timp ce altele sunt mai mici (mai puțin de 50 de membri).

IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE LA NIVEL LOCAL ÎN CONȘTIENTIZAREA ȘI PREVENIREA BULLYING-ULUI

Participanții la interviuri din toate țările ne-au oferit mai multe informații despre implicarea actorilor locali în conștientizarea și prevenirea bullying-ului. **În primul rând, participanții au vorbit despre faptul că au fost educați la școală cu privire la (cyber)bullying.** Toți participanții la interviuri din toate țările au primit o anumită formă de educație cu privire la bullying-ul (cibernetic) în școală, dar frecvența, durata și conținutul acestor cursuri au variat foarte mult. Unii participanți la interviuri din unele țări au împărtășit sentimentul că școala nu face suficient de mult pentru a preveni, diminua și/sau stopa bullying-ul (cibernetic), însă, din nou, a existat o mare variație în ceea ce privește acțiunile realizate de școli între și în cadrul țărilor.

În al doilea rând, participanții la interviuri au vorbit despre implicarea mediului lor personal, inclusiv a prietenilor, părinților și familiei. În general, participanții din toate țările au simțit că ar putea apela la cineva din mediul lor apropiat pentru a-i ajuta în cazul în care ar fi victima bullying-ului (cibernetic). În cele din urmă, participanții la interviu au vorbit despre rolul poliției. **În toate țările, poliția joacă, potrivit participanților la interviuri, un rol de sensibilizare, de prevenire și de intervenție în cazul bullying-ului (cibernetic).**

IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE ÎN GENERAL ÎN CONȘTIENTIZAREA ȘI PREVENIREA BULLYING-ULUI

În această parte vom compara părțile interesate generale care sunt implicate în creșterea gradului de conștientizare și în prevenirea bullying-ului în cele șase țări. Mai exact, ne vom concentra pe centrele de informare și pe campaniile naționale.

Centrele de informare sunt locuri în care indivizii pot găsi informații despre definițiile, tipurile și strategiile de adaptare la (ciber)bullying. De asemenea, aceste centre trimit în mod obișnuit utilizatorii la linii telefonice de asistență sau la puncte de contact oficiale. În toate țările, există cel puțin un centru de informare disponibil care se axează pe siguranța pe internet și/sau pe (cyber)bullying în mod specific.

Campaniile naționale sunt (o serie de) activități coordonate, cum ar fi afișe, discursuri publice, evenimente sau alte comunicări relevante, care sunt concepute pentru a atinge un obiectiv social. Campaniile naționale concepute în mod specific în ceea ce privește bullying-ul (cibernetice) pot avea ca scop: (1) să informeze persoanele cu privire la prevalența acesteia, (2) să promoveze anumite linii telefonice de asistență sau puncte de contact, (3) să sensibilizeze publicul cu privire la acest subiect sau (4) să inițieze o conversație pe această temă. Mai devreme în acest raport, am descris prezența activităților locale (de exemplu, în școală). Comparând rezultatele diferitelor țări în ceea ce privește campaniile naționale, este clar că în toate țările s-au desfășurat sau se desfășoară în continuare campanii naționale de amploare. Din nou, aceste campanii sunt foarte diverse în cadrul/între țări în ceea ce privește obiectivele, metodele de comunicare (canale) și durata. Majoritatea campaniilor au ca scop creșterea gradului de conștientizare cu privire la (ciber)bullying. Social media este cea mai utilizată metodă de comunicare. Campaniile au o gamă largă în ceea ce privește durata, variind de la o zi până la cele continue (non-stop).

COMPARAȚIE ÎNTRE ABORDĂRI

În toate țările, bullying-ul (cibernetice) este considerat o problemă serioasă de către tineri. De asemenea, și alte părți interesate, inclusiv cele locale, cum ar fi școlile, și cele naționale, cum ar fi guvernele, consideră intimidarea (cibernetice) ca fiind o problemă serioasă, având în vedere eforturile lor de a elabora legislație, de a preveni și/sau de a interveni în cazul intimidării (cibernetice). În toate țările există deja o mare varietate de puncte de contact oficiale, linii telefonice de asistență, centre de informare, campanii naționale și comunități online. (Cyber)bullying-ul este, de asemenea, menționat

sporadic în presă. În pofida abundenței de inițiative, campanii, ajutoare, ... și așa mai departe, (cyber)bullying-ul rămâne o problemă semnificativă în Bulgaria, România, Italia, Portugalia, Polonia și Țările de Jos. **Lipsesc dovezile privind eficacitatea instrumentelor disponibile, ceea ce face imposibilă clasificarea eficienței acestora.**

ABORDĂRI LIPSĂ: NEVOI URGENTE

În această parte finală a prezentului raport de sinteză, formulăm nevoile de dezvoltare, pe baza datelor colectate în toate țările. Inițiativele viitoare ar putea dori să ia în considerare implicarea cât mai multor părți interesate potențiale: copii, adolescenți, profesori, părinți, furnizori de social media, servicii publice (poliție), partide politice, presă, ... atunci când se elaborează și se lansează o campanie. **Se pare că aceste părți interesate își dezvoltă și lansează propriile inițiative, dar colaborarea este redusă. Considerăm că o colaborare între diferitele părți interesate ar putea fi benefică pentru campaniile de (ciber)hărțuire.** O parte importantă care pare să nu fie implicată direct în dezvoltarea inițiativelor de combatere a hărțuirii (cibernetice) sunt chiar **tinerii**. Prin urmare, considerăm că o colaborare între diferite părți interesate (de exemplu, o abordare la nivelul întregii școli), inclusiv cu copiii, ar putea duce la inițiative de succes în materie de (cyber)bullying. Aceste inițiative pot avea ca scop creșterea gradului de conștientizare a cât de dureroasă este hărțuirea (cibernetică) sau ar putea încerca să prevină și/sau să intervină în hărțuirea (cibernetică). Este important ca metodele și instrumentele dezvoltate să fie ușor de accesat și de înțeles de către tineri, să fie percepute ca fiind atractive de către tineri și, în cele din urmă, să fie percepute ca fiind "eficiente" de către aceștia.

REFERINȚE

- Ang, R. P., (2016) Cyberbullying: Its Prevention and Intervention Strategies (Strategii de prevenire și intervenție) În Deb, S. (Ed), Child Safety, Welfare and Well-being: Issues and Challenges. <https://doi.org/10.1007/978-81-322-2425-9>
- Ciucci, E., Baroncelli, A., & Nowicki, S. (2014). Acuratețea și prejudecata percepției emoțiilor în cazul hărțuirii față în față versus cyberbullying. *The Journal of Genetic Psychology*, 175(5), 382-400. <https://doi.org/10.1080/00221325.2014.934653>
- Del Rey, R., et al. (2015). Validarea structurală și robustețea interculturală a chestionarului European Cyberbullying Intervention Project Questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 50, 141-147. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.03.065>
- Dooley, J. J., Pyżalski, J., & Cross, D. (2009). Cyberbullying Versus Face-to-Face Bullying. *Zeitschrift Für Psychologie / Journal of Psychology*, 217(4), 182-188. <https://doi.org/10.1027/0044-3409.217.4.182>.
- Finamore, E. (2019, 21 martie). Poate legea să schimbe modul în care ne comportăm? Totul despre lege. Retrieved from <https://www.allaboutlaw.co.uk/commercial-awareness/legal-spotlight/can-the-law-change-how-we-behave->
- Gazzetta Ufficiale. (2017). Dispoziții pentru protecția minorilor pentru prevenirea și combaterea fenomenului de cyberbullismo [Dispoziții pentru protecția minorilor pentru prevenirea și combaterea fenomenului de cyberbullying] (Nr. 127). *Gazzetta Ufficiale - Serie Generale*. Retrieved from [Srijinul acordat de Comisia Europeană pentru realizarea acestui document nu constituie o aprobare a conținutului acestuia, care reflectă doar punctul de vedere al autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în el.](https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2017/06/03/127/sg/pdfTomé-Fernandez, M., Ortiz-Marcos, J.M., & Olmedo-Moreno, E.M. (2019). Mediile educaționale cu diversitate culturală și religioasă: Analiza psihometrică a scalei de cyberbullying. <i>Religions</i>,</p></div><div data-bbox=)

10(443). [https://doi.org/ 10.3390/rel1007070443](https://doi.org/10.3390/rel1007070443)UNICEF. (n.d.). Convenția privind drepturile copilului. Extras din <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

Veiligheid.nl. (n.d.a). Fysieke veiligheid op scholen [Siguranța fizică în școli].

Kinderveiligheid | VeiligheidNL. Retrieved from

<https://www.veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/scholen/fysieke-veiligheid>

Veiligheid.nl. (n.d.b). Sociale veiligheid op scholen [Siguranța socială în școli].

Kinderveiligheid | VeiligheidNL. Retrieved from

<https://www.veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/scholen/sociale-veiligheid>

Finamore, E. (2019, 21 martie). Poate legea să schimbe modul în care ne comportăm? Totul despre lege. Retrieved from <https://www.allaboutlaw.co.uk/commercial-awareness/legal-spotlight/can-the-law-change-how-we-behave->

Gazzetta Ufficiale. (2017). Disposizioni a tutela dei minori per la prevenzione ed il contrasto del fenomeno del cyberbullismo [Dispoziții pentru protecția minorilor pentru prevenirea și combaterea fenomenului de cyberbullying] (Nr. 127). Gazzetta Ufficiale - Serie Generale. Retrieved from <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2017/06/03/127/sg/pdf>